

31. česko-slovenská soudně-psychiatrická konference (17. mezinárodní)

(Valtice, 15. - 17. října 2008)

V polovině října loňského roku se ve valtickém zámku konala další soudně-psychiatrická konference za účasti cca 120 účastníků z ČR, SR a Polské republiky. Organizace se velmi úspěšně zhostil prim. MUDr. J. Pokora se svým týmem obětavých spolupracovníků za přispění předsedy psychiatrické sekce doc. MUDr. K. Hynka, CSc. Referáty byly rozděleny do několika okruhů zabývajících se problematikou používání omezovacích prostředků (Raboch), agresivity (Janatka, Harsa, Goldman, Nábělek), adiktologie (Pokora, Krekule), sexuologie (Sejbalová, Hajnová) a občansko-právních aspektů, zejm. otázkou způsobilosti k právním úkonům (Poboža, Drástová), odškodňovacích záležitostí (Droba, Pavlovský, Šrutová, Markupová) a problematiky rodinné (Pavlát, Kříž, Vaničková). K budoucnosti byly zaměřeny referáty týkající se informačních technologií (Hynek, Šusta), etologie

(Kalvach) a ukládání zabezpečovací detence (Švarc). Zvláštní blok byl věnován forenzně psychologickým otázkám (Franek, Nesvadba, Žukov, Vavřík, Kocur), lidským právům (Okrúhlica) a forenzní dětské a adolescentní psychiatrii (Pavlát, Hort, Vaničková, Kříž). Velmi zajímavé kauzistiky přednesli Sejbalová, Hružová a Franek. Odborná úroveň všech přednesených sdělení byla vysoká, přednášky v plném znění budou publikovány v chystaném sborníku. Výborná byla rovněž společenská stránka konference, ať už to byla večere ve sklípku u cimbálu nebo druhý společenský večer. Za uspořádání konference patří výše uvedeným pořadatelům vřelý dík. Příští soudní konference je plánována na září 2009 v Chebu.

Doc. MUDr. Pavel Pavlovský, CSc.

23. celostátní sympozium „Duševní zdraví mládeže“

(Brno, 21. – 22. listopadu 2008)

Celostátní sympozium „Duševní zdraví mládeže“ se konalo v reprezentativním kongresovém centru brněnského hotelu Continental pod záštitou ministryně vlády ČR pro oblast lidských práv a národnostních menšin, děkana lékařské fakulty Masarykovy univerzity, ředitele Fakultní nemocnice Brno a Psychiatrické společnosti ČLS JEP. Bylo přítomno přibližně 180 účastníků z řad dětských psychiatrů, psychologů i jiných profesí zabývajících se problematikou dětské a dorostové psychiatrie. Konferenci zahájili předseda organizačního výboru MUDr. Pavel Theiner, Ph.D., a prezidentka konference prof. MUDr. Ivana Drtílková, CSc.

Bohatý odborný program zahrnoval 30 přednášek v 7 blocích, které pokrývaly široké spektrum problémů a aktuálních námětů oboru.

Páteční dopoledne zahájila I. Drtílková (Brno) sdělením „*Současnost a perspektivy psychofarmakologické léčby v pedopsychiatrii*“, kde rekapitulovala současný stav pediatrické psychofarmakologie a nastínila možné výhledy do budoucna. M. Hrdlička (Praha) prezentoval první výsledky retrospek-

tivní studie rychlosti nástupu atypických a typických antipsychotik v léčbě schizofrenie s časným začátkem. Zatímco při skupinovém porovnání byl nástup účinku typických antipsychotik rychlejší, se statistickou významností na úrovni trendu, ve vzájemném porovnání jednotlivých preparátů nebyly nalezeny významné rozdíly. E. Malá (Praha) přehledně shrnula současné poznatky o Tourettově syndromu. I. Škodáček (Bratislava) představil nálezy moderních zobrazovacích metod u drogových závislostí, poruch nálady, ADHD a schizofrenie.

V druhém bloku dopoledního programu I. Paclt (Praha) představil některé významné pedopsychiatrické škály a připomněl, že škálování nenahrazuje psychiatrickou diagnostiku, ale pouze ji vhodně doplňuje. L. Stárková (Olomouc) ve sdělení „*Duševní poruchy u mentálně retardovaných – shodneme se v diagnóze?*“ poukázala na diagnostické obtíže u pacientů s mentální retardací. J. Šuba (Bratislava) analyzoval soubor pacientů s poruchou autistického spektra (PAS) ve vztahu k měsíci narození

a našel, že výskyt PAS byl signifikantně vyšší v podskupině chlapců narozených v jarních a pozdějších letních měsících s maximy v březnu a červenci. I. Tonhajzerová (Martin) popsala u vlastního souboru odchylku v chronotropní regulaci srdce v klidu u hyperkinetické poruchy a depresivní poruchy v porovnání se zdravými kontrolami. I. Ondrejka (Martin) referoval výsledky pětileté retrospektivní studie, kde depresivní symptomy byly přítomné u 47,7 % z celkového počtu hospitalizovaných pacientů, přičemž častěji byly pozorovány u souhrnu jiných diagnóz než u primárních afektivních poruch.

Odpolední program začal přehledným referátem I. Dudové (Praha) „*Význam vyšetření čichu v psychiatrii*“, který přiblížil zatím méně známou, ale perspektivní oblast oboru. J. Schmidtová (Praha) představila některé aspekty problémového chování dětí s Aspergerovým syndromem. L. Tatarková (Opava) demonstrovala v kazuistickém sdělení možné komplikace při léčbě atypickými antipsychotiky, které zahrnovaly metabolický syndrom a diabetes II. typu. Na vzácně se vyskytující syndromy a poruchy v praxi pedopsychiatra - konziliáře - upozornila T. Rosenbergerová (Košice).

Po přestávce program pokračoval tematickým blokem zaměřeným na ADHD. I. Drtílková (Brno) představila faktory podporující volbu atomoxetinu u ADHD pacientů dosud farmakologicky neléčených. P. Theiner (Brno) prezentoval první výsledky longitudinální molekulárně-genetické studie u perzistentní formy ADHD. P. Adamík (Martin) se zaměřil na poruchy spánku při ADHD a doložil je konkrétní kazuistikou. M. Goetz (Praha) přednesl výsledky pilotní studie 10 dětí s ADHD, zaměřené na hodnocení mozečkových funkcí. Jeho výzkumný tým našel významné korelace mezi klinickými cerebelárními symptomy a testy hodnotícími verbální pracovní paměť. J. Schmidtová (Praha) referovala o problematice komorbidních symptomů ADHD u autismu a podělila se rovněž o vlastní příznivé zkušenosti s jejich ovlivněním pomocí atomoxetinu.

V posledním pátečním bloku zazněl příspěvek E. Vaníčkové (Praha) na aktuální téma „*Komplexní přístup k dětským obětem násilí*“. J. Trávníčková (Opava) představila systém péče o problémové uživatele návykových látek v podmínkách dětského oddělení PL Opava. J. Poláček referoval dvě kazuistiky závažného dětského sadismu, které měly demonstrovat neúčinnost možných dosavadních opatření v péči o nezletilé agresory. P. Sakař (Brno) seznámil auditorium s výsledky reprezentativního výzkumu sexuálního zneužití v dětství. Dle jeho výsledků 11 % českých žen a 3 % českých mužů uvádějí, že byli v dětství (do 15 let) sexuálně zneužití dospělou osobou.

Sobotní program byl zahájen psychologicky a psychoterapeuticky orientovanými sděleními. M.

Svoboda (Brno) seznámil přítomné s projektivním kresebným testem H – T – P (House – Tree – Person). L. Stárková (Olomouc) pojednala aplikaci KBT do oblasti pedopsychiatrie. P. Humpolíček (Brno) přednesl sdělení „*Psychodiagnostické metody jako terapeutické nástroje v psychoterapii dětí a dospívajících*“. J. Burešová (Brno) referovala o zkušenostech s novými diagnostickými metodami na zjišťování kognitivních schopností, které mají i české normy (Woodcock – Johnson IE, SON-R 21-7). T. Horák (Brno) v kazuistickém sdělení přiblížila metodu terapie pevným objetím podle Jiřiny Prekopové.

Poslední blok přednášek zahájil J. Švarc (Praha) s referátem na téma syndromu zavřetí rodiče, jímž navázal na své sdělení v předchozím ročníku konference Duševní zdraví mládeže. M. Beníčková (Brno) se zaměřila na problematiku péče o děti s „dvojí výjimečností“ (tedy mimořádně nadané děti, které mají i některou z následujících poruch – pervazivní vývojovou poruchu, ADHD, poruchy učení). M. Stejskalová (Praha) přednesla sdělení na téma „*Národnostní aspekt v psychoterapii uměním u pedopsychiatrických pacientů*“ a svou prezentaci zajímavě doplnila ukázkami používaných hudebních i obrazových terapeutických podnětů.

Program symposia byl uzavřen panelovou diskusí o problémech oboru, které se účastnili F. Čihák, I. Hodková, M. Hrdlička a J. Matys. Diskutovalo se zejména o problémech financování pedopsychiatrické péče, o připravované reformě specializačního vzdělávání a o možnostech moderních forem komunikace v pedopsychiatrické obci.

Na závěr je třeba konstatovat, že 23. duševní zdraví mládeže udrželo špičkovou úroveň, známou již z minulých ročníků. Přednesené příspěvky se zabývaly aktuálními tématy a v naprosté většině byly předneseny za pomoci moderní audiovizuální techniky. Vhodně byl vyvážen prostor věnovaný biologické psychiatrii na jedné straně a psychologickým a psychoterapeutickým směrům na straně druhé. Na symposiích se odvíjela věcná diskuse, která byla omezena jen časovými možnostmi nabitého programu. Je třeba vyzvednout vysoké nasazení organizačního výboru, který zajistil hladký chod jak odborného tak i společenského programu. Páteční večer patřil neformálnímu setkání a diskusím při vynikajícím ráutu a příjemném hudebním doprovodu hudební skupiny K. R. Band.

Poděkování za podnětný program, příjemnou atmosféru a bezchybnou organizaci patří prof. MUDr. Ivaně Drtílkové, CSc., a celému organizačnímu výboru konference v čele s MUDr. Pavlem Theinerem, Ph.D. Poděkování patří rovněž sponzorům konference – firmám Lilly, Janssen – Cilag, Pfizer, Sanofi – Aventis a Zentiva.

Za dva roky zase na shledanou !

Prof. MUDr. Michal Hrdlička, CSc.

XXX. jubilejní konference sociální psychiatrie (Ostravice, 20. - 22. listopadu 2008)

Konference sociální psychiatrie mají u nás již dlouholetou tradici a roce 2008 jsme si tuto tradici mohli opět připomenout uspořádáním již třicátého jubilejního ročníku. „Kulatým“ výročí byl ovlivněn i název konference: **Ohlédnutí do minulosti a pohled do budoucna v sociální psychiatrii**, ve kterém jsme chtěli poskytnout prostor jak k propojení současné sociální psychiatrie s její historií a tradicí, tak i k perspektívám a budoucím úkolům, které ji čekají.

Jedním z témat konference byl „*Vývoj sociální psychiatrie u nás a v zahraničí*“. Přizvali jsme některé sociální psychiatry ze zahraničí, abychom se seznámili s vývojem v sociální psychiatrii v jiných zemích. Úvodní přednáška zazněla od doc. dr. A. Germanovičiuse z Litvy o inovacích a výzvách pro sociální psychiatrii ve východní Evropě, především o evropském projektu celoživotního vzdělávání pro uživatele, ve kterém jsou uživateli i samotní výzkumníci a lektori (EMILIA). Bylo také překvapivé slyšet, že v Litvě již existuje síť primární psychiatrické péče, včetně případového vedení. Naši ctí bylo také přivítat předsedkyni slovenské sekce sociální psychiatrie MUDr. D. Krajčovičovou, Ph.D., s prezentací přednášky o sociální psychiatrii na Slovensku, kde od r. 2002 existuje vládní Národní program duševního zdraví (NPDZ) zaměřený m.j. na destigmatizaci a rozvoj krizové či komunitní péče.

Druhým nosným tématem byly „*Intervence umožňující léčbu a začlenění pacientů do přirozeného prostředí*“, kterým jsme chtěli podpořit dlouholeté snahy o transformaci psychiatrické péče u nás. Zazněla řada zajímavých přednášek a příspěvků o inovativních přístupech v této oblasti: služby časné intervence u psychóz (J. Lorenc, Z. Foitová), integrovaný systém péče o pacienty s duální diagnózou (J. Zlámaný, L. Jurkovská), případové vedení a asertivní komunitní léčba (J. Stuchlík, O. Pěč), sociální začleňování adolescentů s duševními poruchami (P. Hellerová), resocializace u poruch osobnosti – projekt Kaleidoskop (R. Tumlířová), případové vedení prováděné komunitními psychiatrickými sestrami (B. Dvořáková), denní péče o pacienty s organickými psychickými poruchami (L. Kočiš). K tématu role psychiatra a spolupráce v komunitní péči přinesli podnětné pohledy J. Rektor, A. Beránková, P. Hejzlar, M. Stiburek, V. Vaďura a P. Taraba. Kontrastem ke komunitní péči jsou podmínky duševně nemocných v domovech pro osoby se zdravotním postižením, kterým by se měla věnovat větší pozornost (M. Petišková). Inspirací pro přeměnu psychiatrické péče blíže komunitním formám může být proces transformace péče o děti v ústavech (J. Pfeiffer).

„*Perspektivy svépomocných hnutí*“ byly třetím tématem konference. Klientské a příbuzenské hnutí se u nás stává stále méně odmyslitelnou součástí celého systému služeb o duševně nemocné. Účastníci konference mohli získat přehled o klientském hnutí a hnutí příbuzných duševně nemocných u nás i na Slovensku, o jejich zapojení do mezinárodních struktur (J. Poljaková, M. Balabán, J. Styblíková, C. Lacina, B. Košťál, V. Soukup, J. Hurová). Samostatnou kapitolou tohoto tématu byla otázka lidských práv a postavení duševně nemocných. Důrazně zde zazněla reference o závěrečné zprávě z návštěv osmi psychiatrických léčeben činěných Kanceláří veřejného ochránce práv – potřeba jednotného přístupu k zárukám právní ochrany, doporučení zlepšení materiálních podmínek pacientů, zajištění soukromí pacientů, přiměřeného režimu, podpora zlepšení pracovních podmínek personálu (P. Zdražilová, M. Lukasová). Právníci z Centra advokacie duševně postižených (M. Matiaško a J. Marečková), jakož i uživatelé (M. Balabán), poukázali na nevyhovující a zneužívanou současnou podobu institutu omezení či zbavení způsobilosti k právním úkonům. Je zapotřebí uvést do právního řádu i alternativy – předběžná právní prohlášení (advanced directives), podporované rozhodování, opatrovnictví bez omezení způsobilosti k právním úkonům. Terapeutickým či antiterapeutickým působením práva se nazývá přístup zvaný „therapeutic jurisprudence“ (J. Marečková). Při posuzování nebezpečnosti duševně nemocného pro společnost a ukládání ochranné léčby by mělo být používáno sofistikovanějších a ověřených metod než je tomu v současnosti v posudcích znalců (M. Matiaško).

Mezi součástí sociální psychiatrie patří psychiatrická epidemiologie a výzkum. Komunitní psychiatrie potřebuje sociálně psychiatrický výzkum a právě těmto potřebám a možnostem výzkumu jak tyto potřeby naplnit, byla věnována samostatná plenární část s diskusí (L. Csémy, E. Dragomirecká, Z. Foitová, P. Hejzlar, O. Pěč). Na téma: „*Výzkum v sociální psychiatrii*“ byla uvedena řada zajímavých příspěvků: fyzické zdraví pacientů v psychiatrických a sociálních zařízeních – projekt HELPS (E. Dragomirecká), výsledky dotazníkového šetření spokojenosti pacientů v chráněných dílnách PL Bohnice (J. Prajsová), dlouhodobé výsledky činnosti Nadace Bona a Bona o.p.s. (L. Csémy, J. Štambachová, J. Zvettler), shrnutí přístupů k měření psychosociálního fungování (L. Csémy, Z. Dvořáková).

Na konferenci se již tradičně střídaly plenární přednášky s příspěvky v tematických panelech. Součástí programu byly kazuistické workshopy

a tematické diskuse, osvěžením byla také projekce tří filmů na téma podpory autonomie a úzdravy uživatelů psychiatrické péče.

Konference se konala v Beskydech a je potěšující, že místo konání podpořilo účast kolegů z Moravy a ze Slovenska. Celkový počet účastníků byl kolem

200. Všem účastníkům je zapotřebí poděkovat za jejich aktivní zájem a pozornost po celou dobu konference.

*MUDr. Ondřej Pěč
za sekci sociální psychiatrie PS ČLS JEP*

REFERÁT Z PÍSEMNICTVÍ

Carroll B. T., Goforth H. W., Thomas C. et al.: Review of Adjunctive Glutamate Antagonist Therapy in the Treatment of Catatonic Syndromes

(Přehled přídatné léčby antagonistou glutamátu v léčbě katatonních syndromů)
J. Neuropsychiatry Clin. Neurosci., 19, 2007, č. 4, s. 406-412.

Katatonie je běžný neuropsychiatrický syndrom, který může vzniknout při GABA-A hypoaktivitě, dopaminové (D2) hypoaktivitě a pravděpodobně i glutamátové NMDA hyperaktivitě. O amantadinu a memantinu bylo referováno, že jsou účinné v léčbě katatonie u vybraných případů. Pravděpodobně nepřímo ovlivňují výskyt katatonních příznaků komplexními cestami zahrnujícími glutamátový antagonismus. Desetičlenná skupina autorů z USA, Velké Británie a Argentiny našla 25 případů kata-

tonie léčené amantadinem nebo memantinem. Tento článek poskytuje nepřímý důkaz, že antagonisté glutamátu mohou zlepšit katatonní příznaky u některých pacientů, kteří nereagovali na zavedenou léčbu, včetně lorazepamu a elektrošokové terapie. Další studie glutamátových antagonistů v léčbě katatonie je zapotřebí.

MUDr. Jaroslav Veselý

OZNÁMENÍ

Praktický kurz psychoterapie sexuálních dysfunkcí (se zaměřením na párovou sexterapii), pořádaný Sexuologickou společností ČLS JEP ve spolupráci s Psychiatrickou léčebnou v Kroměříži, je určený pro lékaře a klinické, příp. poradenské psychology.

Kurz se koná od **8. do 12. června 2009 pod vedením prof. PhDr. Stanislava Kratochvíla v Psychiatrické léčebně v Kroměříži.**

Informace a formulář přihlášky na e-mailové adrese: kratochvils@plkm.cz